

кафедра економічної політики та безпеки

1964

НУК

_____ «__» _____ 2025 р.
(підпис зав. кафедрою)

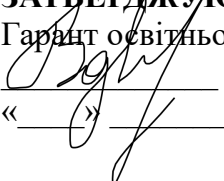
Миколаїв – 2025 р.

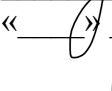
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Факультет економіки та екології моря
Кафедра економічної політики та безпеки
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма – Міжнародна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 Л.Ю. Вдовиченко

«» 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студентці Кравчук Тетяні Сергіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Міжнародна інвестиційна діяльність в Україні: стан, проблеми та тенденції.

Керівник роботи к.е.н., доцент кафедри економічної політики та безпеки Тур Олександр Васильович.

Затверджено наказом ректора № 287 уч від «24» березня 2025 року.

2. Термін подання роботи: 10 червня 2025 року.

3. Вихідні дані по роботі: нормативно-правові акти, наукові статті, аналітичні матеріали вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, статистичні матеріали, Інтернет-ресурси.

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) Теоретичні аспекти міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; Аналіз переваг і недоліків міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; Шляхи активізації міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

5. Перелік презентаційних матеріалів Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження; Структурно-логічна схема дослідження; Зв'язок теми роботи з об'єктом, методологія та методи дослідження; Сукупність ознак для оцінки привабливості інвестування в іншій країні; Умови залучення іноземних інвестицій в економіку України; Основні способи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності; Методи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; Аналіз динаміки здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; Вплив операцій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент – round tripping, на обсяг ПІІ в Україну; Чинники впливу на міжнародну інвестиційну діяльність в Україні; Структурно-динамічна схема організації управління розвитком міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; Основні проблеми інвестиційної привабливості України у воєнний період; Пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи	01.09.2024р.- 15.09.2024р.	
2.	Вибір теми роботи та її узгодження з науковим керівником	15.09.2024р.- 30.09.2024р.	
3.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	01.10.2024р.- 31.10.2024р.	
4.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	01.11.2024р.- 15.11.2024р.	
5.	Збір статистичної інформації на базовому підприємстві (установі, організації)	15.11.2024р.- 31.01.2025р.	
6.	Розробка теоретичного розділу	01.02.2025р.- 29.02.2025р.	
7.	Розробка аналітичного розділу	01.03.2025р.- 31.03.2025р.	
8.	Розробка проєктного розділу	01.04.2025р.- 30.04.2025р.	
9.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	01.05.2025р.- 15.05.2025р.	
10.	Редагування рукопису роботи та ознайомлення з ним наукового керівника	15.05.2025р.- 30.05.2025р.	
11.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	01.06.2025р.- 10.06.2025р.	
12.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи в бібліотеку НУК для перевірки на унікальність	10.06.2025р.	
13.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи на попередній захист	10.06.2025р.	
14.	Усунення зауважень кафедрального захисту та результатів перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості роботи	10.06.2025р.- 14.06.2025р.	
15.	Розробка проєкту демонстраційного матеріалу та доповіді	14.06.2025р.- 20.06.2025р.	
16.	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	18.06.2025р.	
17.	Захист роботи перед АК	24.06.2025р.- 25.06.2025р.	

Студентка

(підпис)

Кравчук Т.С.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Гур О.В.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кравчук Т.С. Міжнародна інвестиційна діяльність в Україні: стан, проблеми та тенденції – кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр». – Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2025.

В роботі досліджено теоретичні аспекти міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, а саме: розглянуто сутність та види іноземних інвестицій, визначено умови залучення іноземних інвестицій в економіку України та розглянуто питання щодо правового регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

За наслідками проведеного PEST-аналізу визначено зовнішні фактори впливу на інвестиційну привабливість України, такі як: зниження інвестиційних можливостей через скорочення фінансування США, ЄС та міжнародних фінансових організацій; збільшення ризиків та загроз національній безпеці внаслідок військових дій на території України; збільшення ризиків та загроз економічній безпеці внаслідок систематичних ракетних атак на енергосистему України та «слабкого» нагляду за діями інвесторів; залежність від зовнішньої економічної кон'юнктури та політичної ситуації.

Порівнявши динаміку прямих іноземних інвестицій в Україні з Індексом інвестиційної привабливості України, що розраховується Європейською Бізнес Асоціацією, доведено, що їх тенденції є майже синхронними. Також, крім зазначених вже зовнішніх факторів впливу на інвестиційну привабливість України, встановлено внутрішні негативні чинники, які стримують надходження іноземного інвестування в Україну: корупція; тіньова економіка; недостатньо ефективна судова система; часті зміни законодавства.

В зв'язку з чим запропоновано структурно-динамічну схему організації управління розвитком міжнародної інвестиційної діяльності та алгоритм побудови стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні,

впровадження яких в Україні дозволить: 1) підвищити популяризацію країни як надійного реципієнта іноземних інвестицій; 2) максимально звернути увагу громадськості до реалізації соціально значимих проектів; 3) підвищити рівень взаємодії органів публічного управління, бізнесу та населення; 4) розширити географію іноземних інвесторів; 5) підвищити соціальну та екологічну ефективність міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

Ключові слова: іноземне інвестування, інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний процес, міжнародна інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість країни, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал країни, стратегія.

THE SUMMARY

Kravchuk T.S. International investment activity in Ukraine: state, problems and trends – qualifying work for obtaining the degree of higher education «bachelor». – Admiral Makarov National Shipbuilding University, Mykolaiv, 2025.

The paper examines the theoretical aspects of international investment activity in Ukraine, namely: the essence and types of foreign investment are considered, the conditions for attracting foreign investment to the economy of Ukraine are determined, and the issue of legal regulation of international investment activity in Ukraine is considered.

According to the results of the PEST analysis, external factors affecting Ukraine's investment attractiveness were determined, such as: a decrease in investment opportunities due to a reduction in funding from the USA, the EU, and international financial organizations; increase in risks and threats to national security as a result of military operations on the territory of Ukraine; an increase in risks and threats to economic security as a result of systematic missile attacks on the energy system of Ukraine and «weak» supervision of the actions of investors; dependence on external economic conditions and political situation.

Comparing the dynamics of foreign direct investment in Ukraine with the Investment Attractiveness Index of Ukraine, calculated by the European Business Association, it has been proven that their trends are almost synchronous. Also, in addition to the already mentioned external factors influencing the investment attractiveness of Ukraine, internal negative factors have been identified that hinder the inflow of foreign investment into Ukraine: corruption; shadow economy; insufficiently effective judicial system; frequent changes in legislation.

In connection with this, a structural and dynamic scheme for the management of the development of international investment activity and an algorithm for building a strategy for the development of international investment activity in Ukraine are proposed, the implementation of which in Ukraine will allow: 1) to increase the

popularization of the country as a reliable recipient of foreign investments; 2) draw the public's attention to the implementation of socially significant projects as much as possible; 3) increase the level of interaction between public administration bodies, business and the population; 4) expand the geography of foreign investors; 5) to increase the social and environmental efficiency of international investment activity in Ukraine.

Keywords: foreign investment, investment, direct foreign investment, investment process, international investment activity, investment attractiveness of the country, investment climate, investment potential of the country, strategy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Сутність та види іноземних інвестицій.....	8
1.2. Умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.....	13
1.3. Правове регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ І НЕДОЛІКІВ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	24
2.1. Оцінка інвестиційного клімату в Україні.....	24
2.2. Аналіз динаміки здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.....	28
2.3. Чинники впливу на міжнародну інвестиційну діяльність в Україні.....	32
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	38
3.1. Організаційно-управлінський інструментарій підвищення ефективності здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.....	38
3.2. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції.....	41
3.3. Пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні.....	46
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	53
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Міжнародні інвестиції – це важлива частина економічного розвитку будь-якої країни, адже вони допомагають залучати капітал, створювати робочі місця, покращувати інфраструктуру та сприяти впровадженню нових технологій. Наразі для України є критично важливим залучати іноземні інвестиції, проте наша держава стикається із серйозними проблемами щодо їх залучення. Основні причини – політична нестабільність, корупція, непрозора правова система, вторгнення Росії та неповний законодавчий нагляд за інвестиційною діяльністю. Потенційна інвестиційна привабливість України є високою, однак низький рівень захисту інвесторів і бюрократичні перешкоди відлякують багатьох міжнародних інвесторів. Тож необхідно розробити стратегії, спрямовані на подолання цих перешкод і створення сприятливого інвестиційного середовища. Важливим аспектом є інтеграція України до європейського економічного простору та впровадження реформ, які відповідають вимогам міжнародної спільноти.

Досліджували у своїх працях інвестиції, способи їх залучення та вплив на економіку країни такі науковці як Дугієнко Н.О., Пуліна Т.В., Шитікова Л.В., Феняк Л.А., Мошляк І.О., Мельниченко О.І. Проблеми державного регулювання залучення іноземних інвестицій вивчаються в наукових працях таких науковців: Бланка І., Дьюнінга Ж., Крамера М. і Поттера М., Саксата Д., ін.

На сучасному етапі розвитку нашої держави актуальність обраної теми дуже велика. Для покращення інвестиційного клімату державній владі необхідно підвищити інвестиційну привабливість України на мікро- та макрорівнях, тобто на рівні окремих підприємств, галузей, регіонів та країни загалом.

Означене зумовило вибір теми, формулювання мети, постановку й вирішення основних завдань роботи.

Мета і завдання дослідження. *Метою роботи* є аналіз актуального стану міжнародних інвестицій в Україні, виявлення існуючих проблем, а також розгляд перспектив і стратегій розвитку міжнародного інвестування в країні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- розглянути сутність та види іноземних інвестицій;
- визначити умови залучення іноземних інвестицій в економіку України;
- дослідити питання щодо правового регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні;
- здійснити оцінку інвестиційного клімату в Україні;
- проаналізувати динаміку здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні;
- встановити чинники впливу на міжнародну інвестиційну діяльність в Україні;
- запропонувати організаційно-управлінський інструментарій підвищення ефективності здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні;
- обґрунтувати основні тенденції щодо інвестиційної привабливості України;
- окреслити пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні.

Об’єктом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі управління міжнародною інвестиційною діяльністю в Україні на макрорівні.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних та практичних основ управління міжнародною інвестиційною діяльністю в контексті оцінки перспектив інвестиційного розвитку України.

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань дослідження в роботі використано сукупність методів наукового пізнання. Так, теоретичне узагальнення, методи аналізу і синтезу використовувалися для узагальнення теоретичних аспектів дослідження міжнародної інвестиційної діяльності в Україні; системно-структурний підхід – при визначенні чинників впливу на міжнародну інвестиційну діяльність в Україні, а також основних тенденцій щодо інвестиційної привабливості України та пріоритетних напрямків міжнародного інвестування в Україні. Методи дедукції й індукції застосовувалися для зведення та представлення теоретичного і практичного матеріалу; статистичні методи, які використовувалися на базі узагальнюючих показників, дозволили представити

результати дослідження у таблицях і графіках. Системний підхід є методологічною основою всієї роботи й застосовувався для вирішення більшості завдань дослідження. Слід зазначити, що в роботі широко використовувався комплексний підхід до методології дослідження, коли методи, які застосовувалися, доповнювали один одного та дозволили розглядати досліджувані процеси і явища в їх єдності й різноманітності.

Обрані методи допомогли комплексно дослідити стан міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, розглянути проблеми міжнародного інвестування України та запропонувати шляхи активізації міжнародної інвестиційної діяльності у воєнний та повоєнний періоди.

Інформаційною базою дослідження є статистичні, а також аналітичні дані щодо обсягів залучених в Україну іноземних інвестицій, наукові статті, аналітичні матеріали вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Повний обсяг – 60 сторінок, з них основний текст – 41 сторінка. Робота містить 7 таблиць, 19 рисунків і 4 додатки. Список використаної літератури налічує 46 найменувань на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність та види іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції – це всі види надходжень майнових (фінансових) та інтелектуальних цінностей від іноземних інвесторів, вони являють собою капітальні кошти, що виведені з однієї країни та вкладені у різні види підприємницької діяльності на території іншої країни з метою отримання прибутку чи відсотків від доходів або з метою досягнення соціального ефекту (розвитку освіти, охорони здоров'я, культури, мистецтва тощо).

Виділяють два різновиди іноземного інвестування за критерієм об'єкта інвестицій: а) пряме та б) портфельне.

Під прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) «розуміють форму безпосередньої участі іноземного капіталу у створенні та реалізації інвестиційних проєктів на території певної країни, що дозволяють реалізовувати значущі для суспільного життя плани розвитку окремих сфер економіки чи досягнення соціального ефекту» [1].

ПІІ полягають «у придбанні об'єктів нерухомого або рухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав, а також внесенні коштів та майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, що емітовані цією юридичною особою» [2].

Портфельне інвестування передбачає придбання цінних паперів, їх похідних документів та інших фінансових активів на фондовому ринку.

Залучення іноземних інвестицій є стратегічним завданням національної економіки, а створення сприятливих умов для збільшення надходження коштів іноземних інвесторів виступає одним із пріоритетних напрямків державної економічної політики будь-якої країни.

Іноземне інвестування може здійснюватися у різних формах залежно від типу інвестора, його мети та ступеня ризику, на який він готовий.

Основними типами ПП, зазвичай, бувають: а) «створення спільних підприємств (організацій)»; б) «введення в дію (початок діяльності) дочірніх підприємств (філій)»; в) «укладання ліцензійних угод із вітчизняними фірмами»; г) «придбання неконтрольних пакетів акцій вітчизняних фірм-емітентів»; д) «купівля контрольних пакетів акцій у підприємств, що їх випускають і реалізують» [1].

Спільні підприємства створюються та управляються спільно іноземними інвесторами і місцевими партнерами. Здебільшого «у ролі останніх виступають найчастіше приватні фірми, але такими можуть бути і державні підприємства» [1]. Декілька іноземних інвесторів з різних країн можуть створити спільне підприємство у третій країні, щоб зменшити стартові інвестиційні витрати. Спільні підприємства дозволяють іноземним інвесторам зайняти більшу нішу на місцевому ринку з меншим підприємницьким ризиком, ніж варіант прямої купівлі місцевої фірми на аукціоні або створення дочірнього підприємства (філії).

«Створення власних дочірніх підприємств (філій) як різновид вкладення є найбільш ризикованим та пов'язаним із значними зобов'язаннями з боку іноземного інвестора. Такий варіант, зазвичай, застосовується у країні, на ринках якої можна досягти найбільшого потенціалу отримання прибутку (доходу)» [1].

Ліцензійну угоду місцева фірма укладає здебільшого з відповідною транснаціональною корпорацією. «За такою угодою корпорація передає право на використання нової технології місцевій фірмі, яка стає відповідальною за маркетинг та виробництво певного товару. Ліцензійна угода дає іноземному партнеру можливість виходити на ринки з мінімальним підприємницьким ризиком. Крім того, іноземні інвестори можуть придбати акції місцевої фірми, з якою укладено ліцензійну угоду» [1].

Придбання неконтрольних пакетів акцій вітчизняних фірм здійснюється іноземним інвестором шляхом прямого придбання на місцевому фондовому ринку. Контрольний пакет акцій місцевих фірм іноземні інвестори можуть

придбати різними способами (у процесі прямої купівлі, приватизації, обміну боргів на акції тощо). Цей варіант інвестування вітчизняних фірм надає право контролю над їх діяльністю. У той же час він передбачає великі зобов'язання іноземного інвестора і більш тривалий час для отримання очікуваного прибутку.

Іноземний інвестор перед прийняттям рішення про доцільність інвестування об'єкта (об'єктів) в цій країні повинен мати інформацію про ступінь привабливості вкладень капіталу (рис. 1.1), а також про можливі види та форми іноземних інвестицій у цій конкретній країні (рис. 1.2).

Рис. 1.1. Сукупність ознак для оцінки привабливості інвестування в іншій країні
(складено автором на основі [1])

Рис. 1.2. Види та форми іноземних інвестицій (розроблено автором)

На сьогодні існує велика кількість різних підходів щодо трактування поняття «іноземні інвестиції» та відповідно їх видів. Аналізуючи зарубіжну та вітчизняну наукову літературу, спробуємо ці підходи окреслити (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до розуміння сутності дефініцій «інвестиції» та «іноземні інвестиції»
(складено автором на основі [1-6])

Підхід	Автори	Трактування
1	2	3
Виробничий	Е. Дж. Долан та Д. Ліндсей	Інвестиції – «збільшення обсягу капіталу, що функціонує в економічній системі, тобто збільшення пропозиції виробничих ресурсів» [1, с. 21].

1	2	3
	К.Р. Макконелл і С.Л. Брю	Інвестиції – «витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва і збільшення матеріальних запасів» [2, с. 134].
Довгострокового вкладення	С.Ф. Покропивний	«Інвестиції – це довгострокові вкладення грошей у підприємницьку діяльність з метою отримання певного доходу» [3].
	Д.М. Черваньов та Л.І. Нейкова	«Інвестиції як економічна категорія відображають відносини, пов'язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в їхні основні та обігові фонди, а також у науково-технічний розвиток, якісне вдосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від моменту авансування до реального відшкодування й отримання прибутку або соціального ефекту» [4].
Взаємодії учасників з різних країн	А.А. Пересада	Іноземні інвестиції – «запозичені й кредитні ресурси міжнародних інвестиційних інституцій, зарубіжних корпорацій і фірм, спільних підприємств» [5].
	К.С. Солонінко	Іноземні інвестиції – «реалізація передбачає взаємодію учасників, що належать різним державам, і ними здійснюється експорт капіталу з країни, яка є місцем переважного перебування інвестиційного суб'єкта» [6].

При цьому, слід зазначити, що поділ інвестицій на національні та іноземні наразі є умовним, це пояснюється тим, що «інвестиційні ресурси, які мають різне національне походження, переплітаються та взаємодіють між собою» [7].

Щодо видів іноземних інвестицій: в Законі України «Про режим іноземного інвестування» зазначено: «Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у вигляді: іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком

України; валюти України – відповідно до законодавства України; будь-якого рухомого і нерухомого майна та майнових прав; акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному капіталі юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті; грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань; прав інтелектуальної власності, вартість яких в іноземній валюті підтверджена згідно із законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на території України авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо; прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями; інших цінностей відповідно до законодавства України» [8].

Таким чином, узагальнюючи питання стосовно змістовної сутності іноземних інвестицій, можемо констатувати: іноземні інвестиції – це короткострокові або довгострокові вкладення нерезидентів в економіку іншої країни у формі прямого чи портфельного інвестування з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Найбільш поширеною в економічній літературі є класифікація іноземних інвестицій за об'єктами вкладення коштів, періодом інвестування, ступенем надійності, характером участі іноземного інвестора в інвестиційному процесі.

1.2. Умови залучення іноземних інвестицій в економіку України

Отримання іноземних інвестицій, умови їх залучення – це фактор, що характеризує міжнародну інвестиційну діяльність країни та сприяє подальшому розвитку її зовнішньоекономічних зв'язків. Інвестиційна привабливість країни

визначається суб'єктами інвестування за загальним інвестиційним кліматом, умовами проведення зовнішньоекономічної діяльності, у т.ч. правовими, митними.

Залучення інвестицій та підвищення їхнього вкладу у сталий розвиток національної економіки є пріоритетними завданнями для багатьох країн, Україна також цього прагне.

Відомо, що іноземними інвесторами є суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території певної країни. Інвестори вивчають національну економіку країни, її законодавчу систему, ресурси визначення об'єкта капіталовкладень із вищою віддачою.

Проведені дослідження особливостей іноземного інвестування показали, що іноземні інвестиції мають позитивні та негативні характеристики для країн-реципієнтів та країн-резидентів (табл. 1.2).

«Країни-інвестори отримують більш високий середній прибуток інвестицій, оскільки вкладають їх у більш прибуткові галузі за кордоном, використовують там дешевшу кваліфіковану робочу силу, експортують туди засоби праці, але цим уповільнюють темпи економічного зростання та розвитку своєї країни. Іноземні інвестиції та міграція робочої сили є сучасними формами переміщення трудових ресурсів та коштів. Причиною міграції робочої сили виступає рівень заробітної плати, на який впливають економічний розвиток країни, її природні, історичні та національні особливості, соціальні умови. Країна-експортер капіталу сприяє міграції робочої сили зі своєї країни та створює додаткові робочі місця у країні-імпортері, використовуючи її дешевий кваліфікований трудовий потенціал» [6].

Інвестиції, що надходять, спочатку є поштовхом для економічного розвитку країни-імпортера, сприяючи зростанню виробничих можливостей країни та покращуючи її демографічну обстановку. Поряд з цим сучасна техніка і технології, що надходять до країни-імпортера, мають завищену ціну, оскільки вони не найновіші, досить тривалий період діють у країні-експортері. Отже, як бачимо, використовуючи без чіткої стратегії економічного розвитку національної

економіки іноземний капітал, який має суперечливі розглянуті нами вище тенденції, країні-реципієнту важко стати лідером світового ринку.

Таблиця 1.2

Вплив іноземних інвестицій на економіку країн-експортерів та країн-імпортерів
(складено автором на основі [4; 6])

Країни-експортери		Країни-імпортери	
Переваги	Недоліки	Переваги	Недоліки
1. Зростання прибутку інвестицій за рахунок перерозподілу капіталу всередині країни у більш прибуткові за кордоном. 2. Збільшення експорту товарів, обладнання, технологій, що має стимулювати виробничий процес. 3. Стимулювання інноваційного процесу.	1. Високий рівень ризику. 2. Зниження темпів вітчизняного виробництва. 3. Міграція робочої сили. 4. Уповільнення темпів економічного зростання та розвитку країни через переміщення капіталу за кордон.	1. Стимулювання темпів зростання національної економіки. 2. Надходження сучасних технологій, техніки, обладнання. 3. Створення додаткових робочих місць. 4. Посилення конкуренції всередині країни.	1. Надходження прибутку інвестора – частина ВВП – до країни-резидента, знижуючи тим самим темпи економічного зростання країни-реципієнта. 2. Надходження не нових технічних засобів, технологій. 3. Небезпека демпінгу. 4. Висока ціна. 5. Стимування інноваційного процесу. 6. Оплата праці нижче світового рівня. 7. Недостатня конкурентоспроможність призводить до руйнування національних товаровиробників. 8. Зниження ролі та значення країни на світовому ринку.

Як вже зазначалося, іноземне інвестування в країну може проходити у формі ПІІ або портфельних інвестицій в залежності від цілей, масштабу та мети інвестора, воно може мати короткостроковий або довгостроковий стратегічний характер та бути направлено як в інвестування в окремі активи (зокрема, для портфельного інвестора – цінні папери), так і в основні засоби, земельні ресурси,

технології (для прямого інвестора), а базовими векторами іноземного інвестування можуть бути активи, галузі, держава, окремі підприємства.

На основі проведеного аналізу інвестиційного процесу нами визначено фактори, від яких залежить надходження ПІІ, як основного способу здійснення іноземних інвестицій у сучасному світовому господарстві, в Україні. Фактори, що впливають на іноземні інвестиції, можна поділити на дві групи, виділивши для іноземних інвесторів позитивні та негативні (табл. 1.3).

З табл. 1.3 бачимо, що існуючі в Україні недоліки перевищують переваги для ПІІ, це пояснюється нестабільністю інвестиційного процесу в країні.

Таблиця 1.3

Фактори впливу на ПІІ в Україні (розроблено автором на основі [5; 6])

Переваги для ПІІ	Перепони для іноземних інвесторів
1. Географічне положення у Європі. 2. Кількість населення. 3. Сприятливі природні умови. 4. Великий за розмірами ринок. 5. Нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктури. 6. Високий рівень освіти населення. 7. Рівень кваліфікації робочої сили, у т.ч. інженерно-технічних кадрів. 8. Низький рівень заробітної плати. 9. Соціальна незахищеність працівників. 10. Низький рівень конкуренції у країні.	1. Військові дії на території України. 2. Негативний міжнародний рейтинг України. 3. Відсутність політичної відповідальності держави. 4. Нестабільність в законодавстві. 5. Бюрократичний апарат з низьким рівнем доходів. 6. Відсутність ініціативи прийняття рішення. 7. Відсутність державних гарантій для іноземних інвестицій, які можна захистити в суді. 8. Складна процедура прикордонного контролю. 9. Обтяжлива податкова система. 10. Порушення домовленостей про зустрічі з представниками органів публічного управління чи підприємств України. 11. Нерозвинений внутрішній фінансовий ринок. 12. Недостатньо розвинені та дорогі послуги інфраструктури.

Для розуміння сутності певних понять, які ми будемо в подальшому у роботі застосовувати у процесі дослідження, зазначимо їх характеристику (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Сутність категорій у сфері міжнародної інвестиційної діяльності

(складено автором на основі [9; 10])

Термін	Визначення
Інвестиційний процес	«формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах»
Інвестиційна діяльність	«інвестиції як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект»
Міжнародна інвестиційна діяльність	«сукупність практичних дій суб'єктів по вкладенню інвестицій за рубіж та іноземних інвестицій»
Інвестиційна привабливість країни	«сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів»
Інвестиційний клімат держави	«сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають привабливість її для іноземного інвестора»
Інвестиційний потенціал країни	«сукупність можливостей залучення інвестиційного капіталу в економіку держави для створення сприятливих умов розвитку та найдоцільніше його використання, що призводить до економічного зростання»

Головною метою інвестування є отримання прибутку. Але в країні є і менш рентабельні сфери економіки, які не цікавлять інвестора. І саме державна інвестиційна політика завдяки існуючим способам регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, представленим на рис. 1.3, повинна цього не допустити.

Дослідження умов залучення іноземних інвестицій в Україну показало, що іноземним інвесторам дуже важливо, щоб у країні-реципієнті було створено певні умови для їхньої діяльності.

Тому, на нашу думку, серед заходів загального характеру до першочергових в Україні слід віднести:

- забезпечення миру, стабільності політичної обстановки та довіри до уряду;
- надійність інформаційного забезпечення;
- простір дій для приватного підприємництва;
- адекватне та прогнозоване оподаткування;
- правові гарантії та гарантії виконання договорів;
- скорочення ролі бюрократичного апарату управління; спрощення процедур видачі дозволів;
- ліберальний зовнішньоторговельний режим;
- можливість користуватись недорогими послугами інфраструктури, такими як телекомунікації, транспортні дороги, послуги тощо.

Рис. 1.3. Основні способи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності
(складено автором на основі [11])

Отже, сьогодні процеси оновлення виробництва, модернізація виробничих та технологічних процесів, обладнання і устаткування, нарощування

основних фондів, успіх структурної перебудови української економіки, розв'язання екологічних та соціальних проблем суттєво залежать від ефективності інвестиційної політики держави.

1.3. Правове регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні

Сучасне українське інвестиційне законодавство зрівнює у правах національних та іноземних інвесторів.

В Україні було прийнято та діють Закони від 18.09.1991р. №1560-XII «Про інвестиційну діяльність» [10], від 10.09.1991р. №1540а-XII «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [12], від 19.03.1996 р. №93/96-ВР «Про режим іноземного інвестування» [8], від 06.09.2012 р. №5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [13], від 17.12.2020 р. №1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні» [14] тощо.

Господарський кодекс України визначив питання правового регулювання іноземних інвестицій в окремому розділі про зовнішньоекономічну діяльність, а деякі види способів провадження інвестицій (наприклад, концесія) або спеціальні режими інвестування (наприклад, ВЕЗ) позначив як спеціальні режими господарювання [15].

Господарський кодекс України формами інвестування інноваційної діяльності називає: державне (комунальне) інвестування, комерційне інвестування, соціальне інвестування, іноземне інвестування, загальне інвестування.

Іноземні інвестори згідно ст. 392 Господарського кодексу України мають право здійснювати такі форми інвестицій [15]:

- 1) «участь у господарських організаціях, що створюються разом з вітчизняними юридичними особами чи громадянами, або придбання частки в діючих господарських організаціях»;

2) «створення іноземних підприємств на території України, філій або інших структурних підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств»;

3) «придбання безпосередньо нерухомого або рухомого майна, що не заборонено законами України, або придбання акцій чи інших цінних паперів»;

4) «придбання самостійно або за участі громадян чи вітчизняних юридичних осіб прав користування землею та використання природних ресурсів на території України»;

5) «господарська діяльність на основі угод про розподіл продукції»;

6) «придбання інших майнових прав»;

7) «в інших формах, не заборонених законом».

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» «державне керівництво міжнародною інвестиційною діяльністю відбувається через пряме управління державними інвестиціями, регулювання умов інвестиційної діяльності та контроль за її законністю. Пряме регулювання передбачає прогнозування обсягу державних інвестицій, визначення умов інвестування та контроль за їх виконанням. Непряме регулювання включає створення сприятливого інвестиційного клімату через економічні умови, бюджетно-податкову та фінансово-кредитну політику, а також заохочення іноземних інвестицій та регулювання фондового ринку» [10].

Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [13] закріплює основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013-2032рр. зі стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Цей закон спрямовано «на створення умов для активізації інвестиційної діяльності в Україні шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою впровадження новітніх та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, розвитку регіонів» [13].

Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [14] передбачає «надання державної підтримки українцям та іноземним інвесторам із загальною сумою інвестицій від 20 млн євро. Зокрема, визначено можливість отримання податкових пільг, забезпечення інвестиційних проектів об'єктами суміжної інфраструктури, надання переважного права землекористування земельними ділянками державної чи комунальної власності для реалізації інвестиційних проектів, закріплення гарантій інвестора шляхом укладання прямого договору з урядом України. При цьому загальний обсяг державної підтримки не повинен перевищувати 30% від суми інвестицій у проект. Підтримка може надаватися підприємствам, які ведуть діяльність у переробній промисловості, транспортній галузі, освіті, науковій та науково-технічній сферах; охороні здоров'я, мистецтві, культурі, спорті, туризмі та курортно-рекреаційній сфері» [14].

Таким чином, поряд з економічними методами державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні можемо зазначити і методи організаційно-правового регулювання, які представлено на рис. 1.4.

На думку дослідників, «розгалужена система нормативно-правових актів свідчить про те, що держава вживає заходів з метою створення в Україні належних умов здійснення інвестиційної діяльності шляхом закріплення на законодавчому рівні принципів та правил її здійснення. Однак, різноманітні недоліки та прогалини законодавства, що виникають, призводять до їх заповнення адміністративними засобами державного регулювання, які ведуть до бюрократизації інвестиційних відносин та активізують відомчу і регіональну нормотворчість» [16, с. 333].

Також стверджується, що «створення нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну діяльність, є одним з головних факторів формування привабливого інвестиційного клімату, який сприяє підвищенню міжнародної інвестиційної привабливості України, значному збільшенню обсягів інвестицій, забезпеченню захисту інвесторів від інвестиційних ризиків» [17, с. 103].

Рис. 1.4. Методи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні (розроблено автором)

Правове регулювання інвестиційних відносин в Україні здійснюється також на міжнародному та наднаціональному рівнях: Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (м.Вашингтон, 18.03.1965р.) [18]; Конвенція про створення багатостороннього агентства з гарантій інвестицій (м.Сеул, 11.10.1985р.) [19]; угоди про уникнення подвійного оподаткування та договори про сприяння здійсненню та захисту інвестицій.

На нашу думку, правове регулювання в економічній сфері взагалі та в інвестиційній сфері зокрема має спільне посилення. Воно повинно здійснюватися безумовно з превалюванням стимулюючих заходів, що забезпечують розвиток пріоритетних для національної економіки видів діяльності, забезпечуючи суверенітет та безпеку держави.

Застосовуючи інструменти правового регулювання на кожному історичному відрізку часу, слід знаходити оптимальний рівень та напрямок здійснення інвестицій без шкоди для виконання державою своїх соціальних зобов'язань. При цьому загальні правові умови реалізації інвестицій – це верховенство права та ефективність судової системи.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ І НЕДОЛІКІВ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка інвестиційного клімату в Україні

Здійснено статистичний аналіз масштабів та структури іноземного інвестування в економіку України в довоєнний період з 2017р. до 2021р. та у воєнний період з 2022р до 2024р. Показники ПІІ та портфельних іноземних інвестицій в Україні в період 2017-2024рр. наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Показники ПІІ та портфельних іноземних інвестицій в Україні
в 2017-2024 рр., млн дол. США [20]

Показник	ПІІ в Україну (сальдо)	ПІІ активи	ПІІ пасиви	Портфельні іноземні інвестиції (сальдо)	Портфельні іноземні інвестиції активи	Портфельні іноземні інвестиції пасиви
Довоєнний період						
2017	-3446	234	3680	-1800	3	1803
2018	-4859	116	4975	-2080	33	2113
2019	-5175	621	5796	-5134	411	5545
2020	58	362	304	829	152	-677
2021	-7518	436	7954	-1024	-70	954
Абсолютний приріст 2021 до 2017	-3301	202	4274	776	73	-849
Воєнний період						
2022	-187	34	221	2026	641	-1385
2023	-4443	129	4572	2733	2251	-482
2024	-3491	305	3796	6627	699	-5928
Абсолютний приріст 2024 до 2022	-3304	271	3575	4601	58	-4543

Показники ПІІ та портфельних іноземних інвестицій в Україні як в довоєнний період в 2017-2021рр., так і зрозуміло у воєнний період в 2022-2024рр., вказують на незадовільний стан інвестиційного клімату в Україні. Показники, зазначені у табл. 2.1, показують відтік за ПІІ та портфельними інвестиціями з країни.

«Сальдо прямих та портфельних іноземних інвестицій в Україні в 2017-2024рр. вказує, що з країни стабільно був відтік інвестицій, що були раніше вкладені, тобто очікування інвесторів були негативними, лише в 2020р. сальдо було позитивним. Основу руху негативного відтоку іноземних інвестицій складали портфельні іноземні інвестиції, що вказує на слабкий рівень довіри інвесторів до стабільності кон'юнктури бізнесу в Україні» [20].

Лише за 2024р. «чистий приплив ПІІ склав 3,79 млрд дол. США – на 14,7% менше, ніж у 2023р. Оскільки основна частка ПІІ – це реінвестований прибуток, їх скорочення пояснюється змінами в політиці Національного банку України, який у травні 2024р. запровадив обмеження на репатріацію «нових» дивідендів. Портфельні іноземні інвестиції у 2024р. зменшилися майже на 40%. Це відображає триваючий вихід нерезидентів з українських ОВДП» [21].

Проте, незважаючи на військові дії РФ, які тривають на території України, з представлених Європейською Бізнес Асоціацією (ЕБА) у партнерстві з міжнародною групою компаній NEQSOL Holding показників «Індексу інвестиційної привабливості України» іноземні компанії і далі готові інвестувати в нашу країну. Так, «у 2024р. за даними ЕБА інтегральний показник «Індексу інвестиційної привабливості України» покращився з 2,44 до 2,49 балів з 5 максимальних (у порівнянні з 2023 роком)» [22] (Додаток А).

Розглянемо та окреслимо негативні і позитивні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість України (рис. 2.1).

Наразі прибутковий бізнес в Україні мають інвестори, які адаптувалися до діяльності в умовах війни, а також розуміють, як працює український ринок. «Зазвичай ці ж інвестори присутні паралельно і на міжнародних ринках. Створення відповідних інструментів та преференцій дасть змогу поліпшити інвестиційну привабливість України» [22].

Для оцінки інвестиційної привабливості України та аналізу інвестиційної діяльності іноземних інвесторів в Україні пропонуємо провести PEST-аналіз з метою визначення зовнішніх факторів впливу на інвестиційну привабливість України (табл. 2.2).

Рис. 2.1. Фактори впливу на інвестиційну привабливість України
(складено автором на основі [22])

Таблиця 2.2

Матриця ідентифікації зовнішніх факторів впливу на інвестиційну
привабливість України (розроблено автором)

Р (POLITICAL)	Е (ECONOMICAL)
- тип управління державою; - стабільність Уряду; - норми національного законодавства та свобода слова; - рівень бюрократії та корупції; - тенденції до регулювання чи дерегулювання; - законодавство у сфері праці та соціального захисту населення; - прогнозовані політичні зміни на найближчі 3-5 років.	- ступінь розвитку бізнес-структури; - темпи зростання економіки, розмір % ставки, курс валюти та рівень інфляції; - ступінь глобалізації економіки; - ступінь розвитку банківської, кредитної, податкової системи; - ситуація на ринку праці (вартість оплати праці, рівень безробіття тощо); - рівень доходу населення; - прогнозовані економічні зміни на найближчі 3-5 років.

Продовження табл. 2.2

S (SOCIO-CULTURAL)	T (TECHNOLOGICAL)
- загальна чисельність населення, статеві-вікова його структура; - статус здорового способу життя; - рівень освіти, соціальна мобільність; - громадська думка, норми поведінки та обмеження; - рівень доходів та розшарування населення за доходами; - найбільш імовірнісні соціальні зміни у найближчі 3-5 років.	- рівень проникнення технологій та оснащення у галузях народного господарства; - активність науково-технічної, конструкторської та впроваджувальної діяльності; - ступінь впровадження інноваційних технологій; - рівень підтримки технологічного розвитку державою; - найбільш прогнозовані зміни у технологічній сфері на 3-5 років.

Вважаємо за доцільне застосувати низку дій, забезпечених державою, з метою підвищення загальної ефективності інвестиційної діяльності на макро-, мезо-, а також мікрорівні в Україні (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Матриця основних факторів розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні (складено автором на основі [22])

<i>Політичні фактори</i>		<i>Економічні фактори</i>	
Часті зміни законодавства	0,80	Зниження інвестиційних можливостей через скорочення фінансування США, ЄС та міжнародних фінансових організацій	1,00
Відсутність діалогу між Урядом та інвесторами	0,37	Збільшення ризиків та загроз економічній безпеці внаслідок систематичних ракетних атак на енергосистему України та «слабкого» нагляду за діями іноземних інвесторів	0,84
Збільшення ризиків та загроз національній безпеці внаслідок військових дій на території України	1,00	Залежність від зовнішньої економічної кон'юнктури та політичної ситуації	0,51
<i>Соціальні фактори</i>		<i>Технологічні фактори</i>	
Відтік працездатного населення за кордон	0,43	Впровадження інноваційних технологій в національну інфраструктуру	0,20

Як видно з представленої матриці, найбільше значення у розвитку інвестиційної діяльності в економічному просторі України мають економічні та політичні чинники. Зокрема, у ранжированому переліку найбільшу питому вагу посідають такі позиції: зниження інвестиційних можливостей через скорочення фінансування США, ЄС та міжнародних фінансових організацій; збільшення ризиків та загроз національній безпеці внаслідок військових дій на території України (1,00); збільшення ризиків та загроз економічній безпеці внаслідок систематичних ракетних атак на енергосистему України та «слабкого» нагляду за діями інвесторів (0,84); часті зміни законодавства (0,8); залежність від зовнішньої економічної кон'юнктури та політичної ситуації (0,51).

Отже, на нашу думку, саме економічні та політичні чинники впливають на рівень іноземних інвестицій і відповідним чином вносять зміни до обсягу національного доходу суспільства в Україні.

2.2. Аналіз динаміки здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні

Для того, щоб проаналізувати стан інвестиційної діяльності в Україні, потрібно звернути увагу на показники, що її характеризують. Найважливіші показники – обсяг ПІІ (рис. 2.2), у т.ч. й тих, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент – round tripping (Додаток Б), та використання капітальних інвестицій (Додаток В).

За даними рис. 2.2 можна зробити висновок, що кількість ПІІ в Україну протягом 2016-2024рр. змінювалась, найбільший показник був у 2021р., а найменший – у 2020р. (через пандемію). З 2021р. різко скорочується рівень надходжень через повномасштабне вторгнення РФ в Україну, проте, не зважаючи на військові дії, які тривають на території України, у 2023р. відмічаємо зростання показника, який у 2024р. знову трохи зменшується.

За даними Національного банку України «обсяг ПІІ в економіку України (залишків) (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) у 2024р.

становив 55786,6 млн дол. США. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Найвагоміші обсяги ПІІ були спрямовані до підприємств промисловості – 38,3 відс. та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,7 відс.» (рис. 2.3) [23-26].

Рис. 2.2. Динаміка надходжень ПІІ в та з України за 2016-2024рр.
(складено автором на основі [20])

Рис. 2.3. Розподіл надходжень ПІІ в Україну за секторами економіки у 2024р.
(складено автором на основі [26])

Такий розподіл ПІІ не можна вважати оптимальним, оскільки відсутнє домінування в галузях високих технологій. «Це призводить до закріплення уявлення про Україну як постачальника сировини на міжнародному ринку, а не як постачальника високотехнологічних або науково-інноваційних товарів з високою доданою вартістю. В такому контексті, Україна залишається менш привабливою для інвесторів, незважаючи на погіршення макроекономічного стану на міжнародних ринках» [26].

«До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 31,6 відс., Нідерланди – 20,9 відс., Швейцарія – 4,3 відс., Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 5,0 відс., Німеччина – 4,1 відс., Австрія – 3,6 відс., Люксембург – 2,0 відс. і Франція – 2,8 відс.» (рис. 2.4) [26].

Рис. 2.4. Основні країни-інвестори ПІІ в Україну у 2024р.

(складено автором на основі [26])

Зазначимо, що на країни ЄС припадає близько 75% від усього обсягу ПІІ, що надходять в Україну. Зауважимо, що такі країни, як Кіпр, Нідерланди, Люксембург, є офшорними зонами. Тому «важливим завданням Уряду України має бути залучення інвестицій саме з таких провідних країн, як США, країн ЄС,

Китаю, Японії та Південної Кореї. Адже такі інвестиції є економічно та інноваційно розвиненими. Рішеннями в цьому напрямку можуть стати створення інноваційних зон, боротьба з корупцією та реформування податкової системи. Це сприятиме залученню нових інвестицій, а також підвищенню рівня конкурентоспроможності України у світовому просторі» [27].

Для регіональної структури ПІІ характерна суттєва диференціація. Найпривабливішими регіонами для вкладення ПІІ на кінець 2024р. були: м. Київ, Дніпропетровська, Полтавська, Львівська, Хмельницька та Житомирська області (рис. 2.5).

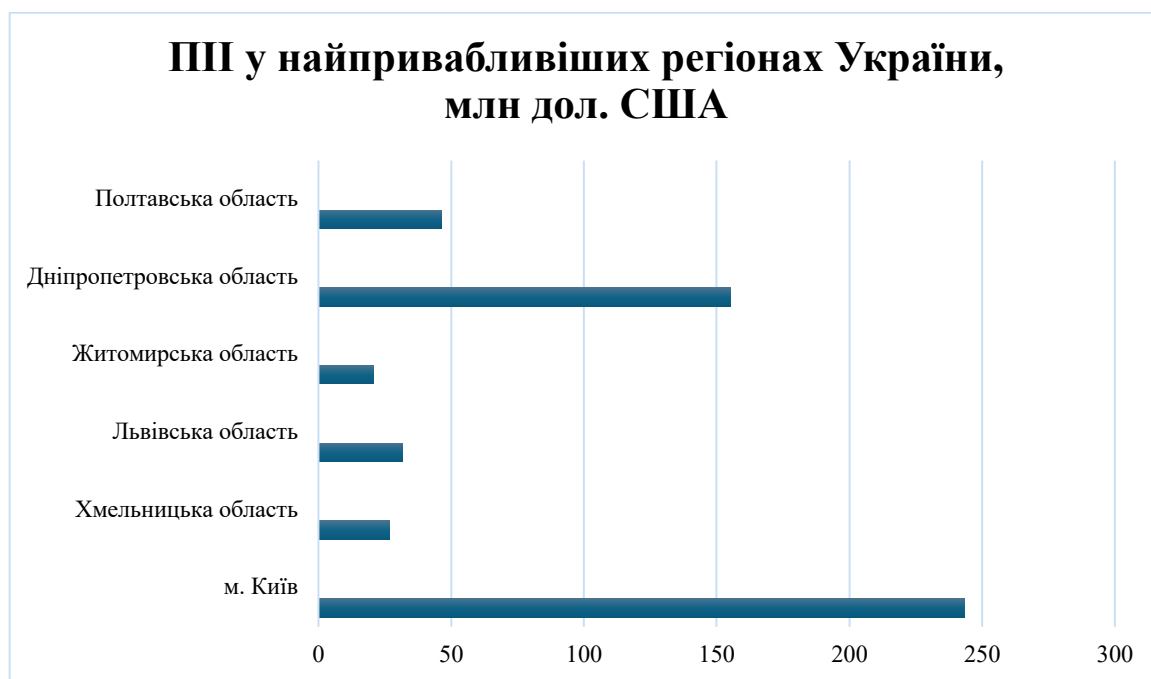

Рис. 2.5. ПІІ у найпривабливіших регіонах України за даними 2024р.

(складено автором на основі [26])

Капітальні інвестиції є основою економічного зростання країни, адже завдяки залученню капіталу відбувається створення нових робочих місць та з'являється потенціал до генерування нової доданої вартості. В Україні впродовж 2010-2024рр. спостерігалась стійка тенденція до постійного зростання номінального обсягу капітальних інвестицій у річному вимірі (Додаток В). Капітальні інвестиції в Україні у 2023р. у порівнянні з 2022р. зросли на 41,4% до

395,5 млрд грн. У 2024р. порівняно з 2023р. зростання відбулося на 35,1% і становить на кінець 2024р. 534,4 млрд грн [28].

«В структурі залучення капітальних інвестицій ... спостерігались коливання, зокрема зростання частки інвестицій у сферу сільського, лісового та водного господарства, а також у сферу послуг, в той час як частка інвестицій у промисловість та будівництво зменшувалась... Існує стійка тенденція до зменшення притоку капітальних інвестицій у сфери переробної промисловості, які володіють потенціалом до виробництва продуктів з високим рівнем складності. Тому на етапі післявоєнного відновлення та відбудови необхідно вжити заходів та сформувати таку систему стимулів та преференцій, які спонукатимуть інвесторів вкладати капітал у ті галузі, які володіють потенціалом до виробництва товарів з високим ступенем складності. В іншому випадку, вітчизняна економіка за інерцією рухатиметься у сторону примітивізації та спеціалізуватиметься на експорті людського капіталу» [29].

Отже, аналіз масштабів іноземних інвестицій в Україні свідчить, що у короткостроковій перспективі можна очікувати такі наслідки кризи: подальше зниження обсягів надходження ПІІ – через комбінацію повільного економічного зростання, воєнно-політичних факторів, зниження вартості активів. Для збільшення обсягів іноземних інвестицій Україна повинна сформувати механізми підвищення інвестиційної привабливості в глобальному середовищі, збільшення обсягів надходження іноземного капіталу в економіку.

2.3. Чинники впливу на міжнародну інвестиційну діяльність в Україні

Інвестиційна привабливість України після початку широкомасштабної війни в усіх секторах економіки та на територіях значно погіршилась через високі ризики та нестабільність прибутковості. «Загальні потреби у фінансуванні українського плану відбудови оцінюються Урядом України в 750 млрд дол. США на 2023-2032рр. Під час повномасштабної війни іноземні й українські компанії

анонсували багато інвестиційних проєктів. Тому інвестиції є одним із ключових елементів розвитку економічної відбудови країни. ПП важливі зараз для забезпечення стійкого розвитку національної економіки» [30].

Економічний розвиток будь-якої держави, незалежно від його рівня, значною мірою залежить від міжнародних інвестицій. На міжнародні інвестиційні процеси впливає низка чинників (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Чинники впливу на міжнародні інвестиційні процеси в Україні [31]

Експертами Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) в «Доповіді про світові інвестиції» запропоновано класифікацію чинників, які впливають на динаміку надходження ПП в економіку держав-реципієнтів, представлену нами на рис. 2.7.

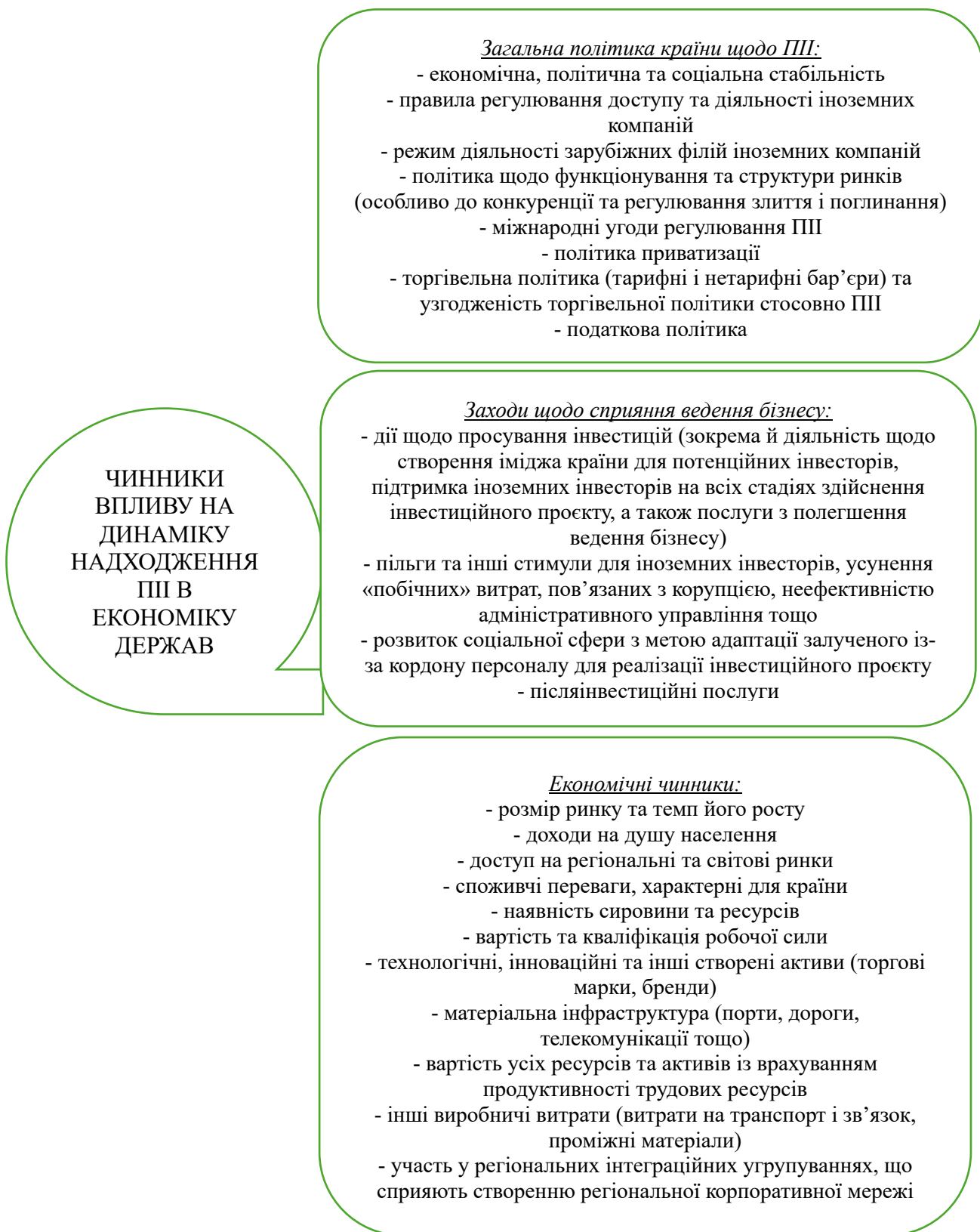

Рис. 2.7. Чинники впливу на динаміку надходження іноземних інвестицій в економіку держав [32]

Безсумнівно існують інші класифікаційні підходи до чинників, які впливають на міжнародну інвестиційну діяльність країн.

Аналізуючи ці чинники для України, важливо дослідити «Індекс інвестиційної привабливості України, який вимірює Європейська Бізнес Асоціація з 2008р., для формування рейтингу після опитування представників бізнесу за такою шкалою: 1 бал – дуже погані інвестиційні перспективи, 3 бали – нейтральна оцінка, 5 – дуже хороші перспективи для інвесторів» [33] (рис. 2.8.).

Рис. 2.8. Індекс інвестиційної привабливості України за період 2010-2024рр.
(складено автором на основі [33])

Порівнявши динаміку ПІІ в Україні (див. рис. 2.2) з Індексом інвестиційної привабливості України (див. рис. 2.8), що розраховується Європейською Бізнес Асоціацією, на рис. 2.9 бачимо, що їх тенденції є майже синхронними. Це ще раз доводить, що ПІІ є найбільш бажаною формою капіталовкладень для всіх економік, що розвиваються, адже саме вони дозволяють реалізовувати масштабні проекти.

Рис. 2.9. Порівняння динаміки ПП, що залучаються в Україну, з Індексом інвестиційної привабливості України за 2026-2024рр.
(складено автором на основі [20; 33])

Беручи до уваги дослідження Європейської Бізнес Асоціації та власні дослідження щодо факторів впливу на інвестиційну привабливість України, представлені у п. 2.1 кваліфікаційної роботи, зазначимо негативні чинники, які стримують надходження іноземного інвестування в Україну:

1. Збройна агресія РФ проти України.
2. Систематичні ракетні атаки на енергосистему України.
3. Корупція.
4. Тіньова економіка.
5. Недостатньо ефективна судова система.
6. Часті зміни законодавства.
7. Залежність від фінансування США, ЄС та міжнародних фінансових організацій, зовнішньої економічної кон'юнктури та політичної ситуації.

Отже, для того, щоб інвестори стали ключовими стратегічними партнерами України в процесі повоєнного відновлення, необхідно створити здорове конкурентне середовище, налагодити міжнародний рух капіталу в національному центрі та впроваджувати проєкти, які ідеально прораховані з точки зору їх підтвердження.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Організаційно-управлінський інструментарій підвищення ефективності здійснення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні

В умовах сучасних екстерналій здійснення ефективної міжнародної інвестиційної діяльності в економічному просторі країни, а також успішний розвиток інвестиційного ринку неможливий без регулювання держави. Ступінь, форми та методи такого регулювання мають бути закладені в інвестиційній політиці держави та у її лабільності до вимог адекватної реакції на зовнішні зміни різного характеру (рис. 3.1).

Подана на рис. 3.1 схема акцентує на ролі і значущості інвестиційної політики держави в ефективному розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України. Відповідно побудоване на основі державної інвестиційної політики регіональне управління та управління в територіальних громадах міжнародною інвестиційною діяльністю здатне розширити можливості та мотивувати підприємницьку ініціативу, не коригуючи їхню діяльність чи ускладнюючи шляхи вирішення поставлених завдань.

Запропоноване нами управлінське регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні має базуватися на таких принципах:

- економічної продуктивності;
- попередження необґрунтованості централізованого керівництва (ризик невиправданої поведінки);
- компенсаційного підходу (двосторонні угоди).

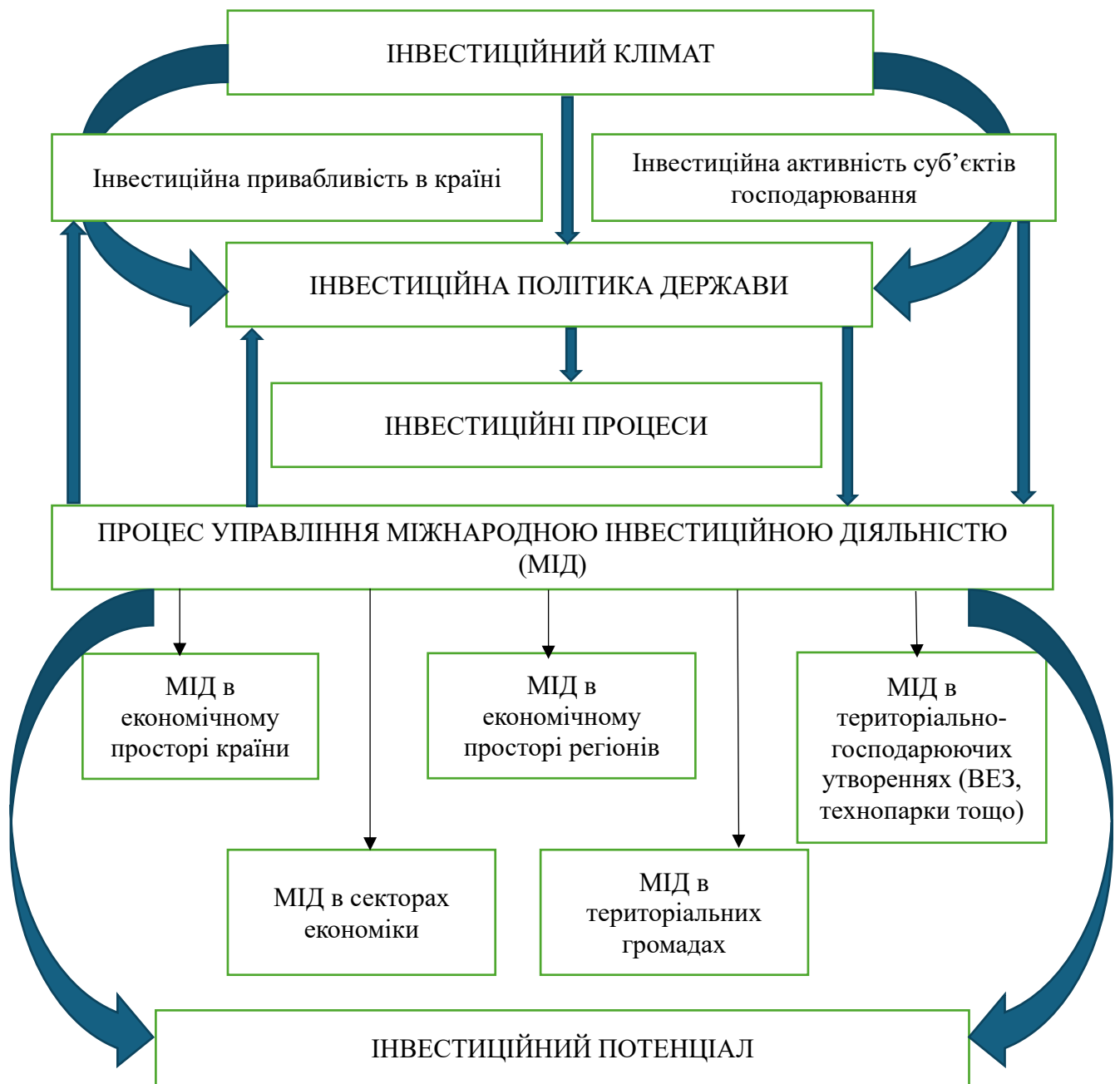

Рис. 3.1. Структурно-динамічна схема організації управління розвитком міжнародної інвестиційної діяльності в Україні (розроблено автором)

Доцільним, на нашу думку, є і впровадження в Україні запропонованої схеми стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності на макрорівні з використанням базової методики Гарвардської школи бізнесу (рис. 3.2).

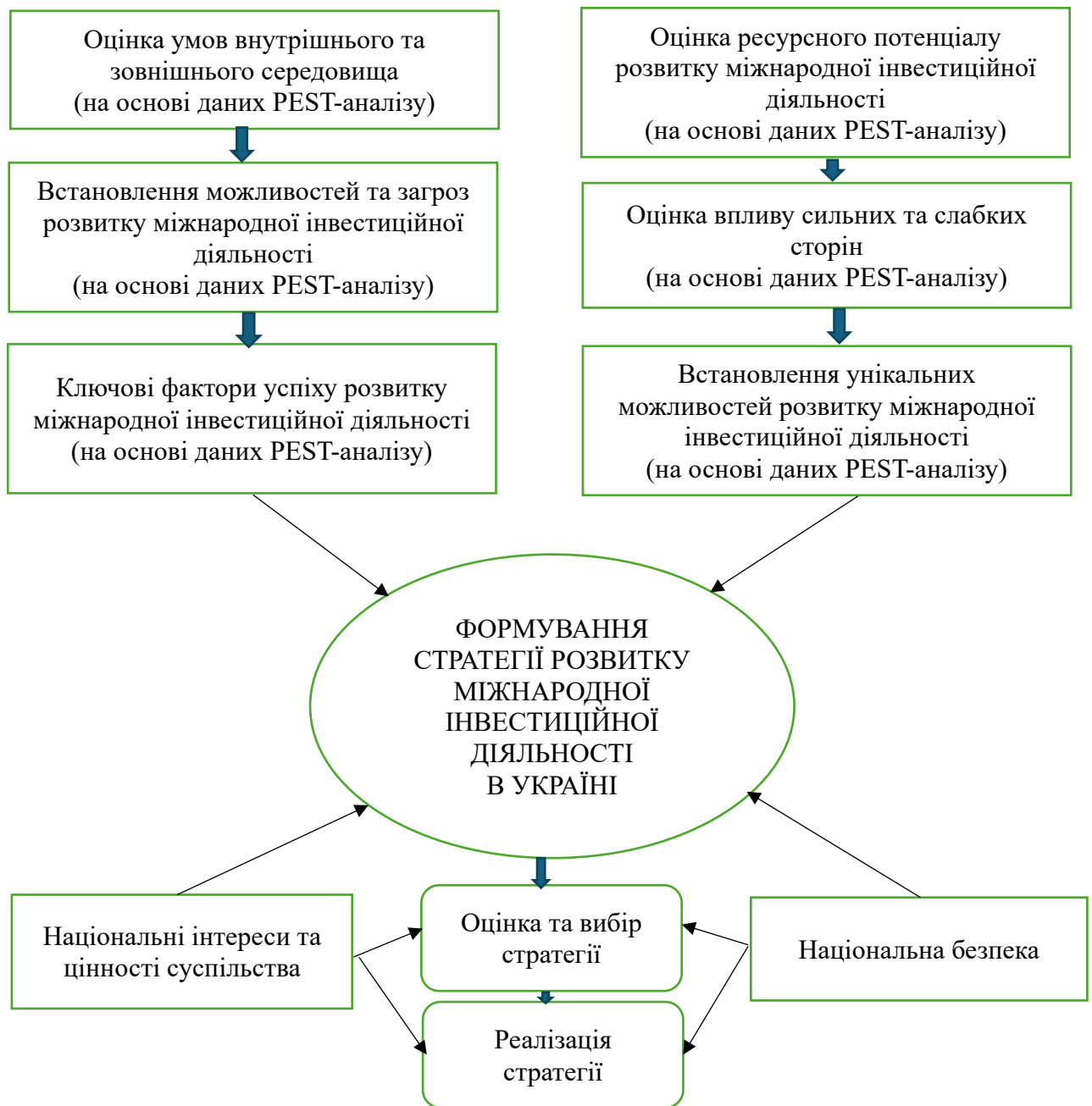

Рис. 3.2. Алгоритм побудови стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні (розроблено автором)

Національна стратегія збільшення ПІІ в Україну «розроблена на запит Уряду України за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» компанією EY в Україні у співпраці з Офісом Національної Інвестиційної Ради, Міністерством економіки України та Офісом із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest» [34]. Національна Стратегія надає

рекомендації щодо розвитку перспективних галузей для залучення інвестицій та шляхів збільшення притоку ПІІ в Україну.

На наше переконання, розробку такої стратегії за запропонованим нами на рис. 3.2 алгоритмом в Україні слід робити на всіх рівнях публічного управління економічною та інвестиційною діяльністю з урахуванням нормативно-правових, інституційних та соціально-економічних умов розвитку країни зі встановленням цільових та часових орієнтирів реалізації цієї стратегії та відповідальних сторін.

Під час розробки на всіх рівнях публічного управління відповідної стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності доцільно застосувати крауд-технології, а саме: краудсорсингу, краудфандингу та краудінвестингу, що дозволить досягти наступних стратегічних цілей: підвищити популяризацію України як надійного реципієнта іноземних інвестицій; максимально звернути увагу громадськості до реалізації соціально значимих проектів; підвищити рівень взаємодії органів публічного управління, бізнесу та населення; розширити географію іноземних інвесторів; підвищити соціальну та екологічну ефективність міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

3.2. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції

До початку повномасштабної війни до основних проблем створення сприятливого інвестиційного середовища в Україні відносили «недосконалу законодавчу базу, протиріччя при відстоюванні інтересів інвесторів, високу корумпованість, світовий економічний спад внаслідок коронавірусу, геополітичні загрози, інфраструктурні, логістичні та соціальні питання. Однак, починаючи з 24 лютого 2022р., внаслідок негативних геополітичних та економічних змін, інвестиційний клімат в Україні різко погіршився, що позначилося на зменшенні індикаторів інвестиційної привабливості країни. На сьогодні залучення іноземного інвестування є вкрай необхідним і для відновлення потенціалу

української економіки, оскільки внутрішні фінансові резерви йдуть виключно на задоволення потреб ВПК» [35].

У реаліях воєнного часу основні проблеми інвестиційної привабливості України стали іншими, їх коло представлено на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Основні проблеми інвестиційної привабливості України у воєнний період [36]

Незважаючи на складні умови функціонування української економіки під час війни, існують і певні переваги іноземного інвестування в Україну в цей період, які було нами попередньо представлено на рис. 2.1 розділу 2 кваліфікаційної роботи.

Питання щодо залучення іноземних інвесторів до нашої країни у воєнний та повоєнний періоди активно вирішується на рівні державної політики.

З метою залучення іноземних інвестицій в Україну «Уряд розпочав впровадження значних регуляторних та економічних реформ. Одним з основних кроків стало страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні, що дозволить інвесторам розраховувати на покриття потенційних збитків зумовлених воєнними діями в Україні. В Україні гарантується захист іноземних інвестицій незалежно від форм власності. Зокрема, гарантії захисту інвестицій включають в себе: гарантії від зміни законодавства; гарантії від примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб; компенсація і відшкодування збитків інвесторам; гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності; гарантії переказу доходів, прибутків та інших сум у зв'язку з іноземними інвестиціями» [37].

У 2024р. почав діяти Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків» [38]. «Експортно-кредитне агентство отримало право страхувати та перестраховувати воєнні та/або політичні ризики фінансових втрат українських та іноземних інвесторів, якщо вони пов'язані з інвестиціями у створення об'єктів та інфраструктури, необхідних для розвитку переробної промисловості та експорту товарів (робіт, послуг) українського походження» [39].

Також з метою створення сприятливих умов для залучення інвестицій в Україну та стимулювання економічного розвитку регіонів прийнято Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні» [14], який у вересні 2024р. був змінений та адаптований до умов воєнного стану.

«Нацрадою з відновлення у 2023р. розроблено План реконструкції української економіки, який розрахований на 750 млрд дол. США інвестицій протягом наступних 10 років. При цьому для потужного зростання національної

економіки інвестиції мають складати 35% ВВП щонайменше впродовж 5 років поспіль».

Лише для відбудови зруйнованої інфраструктури Україні за оцінками Світового Банку необхідно буде щонайменше 486 млрд дол. США [39] (Додаток Г).

У 2022р. для залучення іноземних інвесторів в українську економіку створено унікальну електронну платформу «Advantage Ukraine» [40]. Ця інвестиційна ініціатива Уряду України охоплює понад 500 інвестиційних проектів і можливостей у 10 секторах економіки (рис. 3.4) [41].

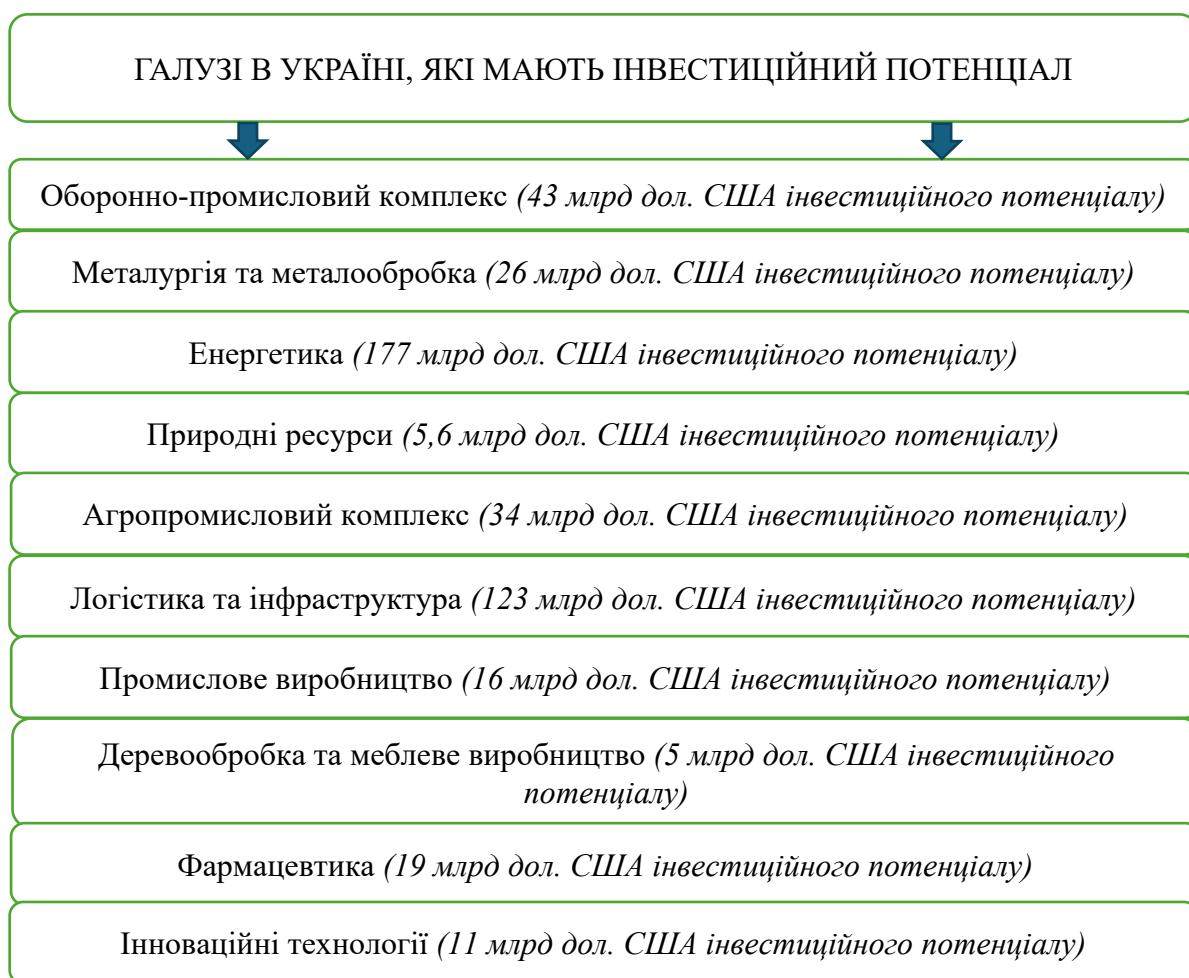

Рис. 3.4. Галузі української економіки з найбільшим інвестиційним потенціалом (складено автором на основі [41])

При цьому «сектор ІТ зазнав найменших втрат від війни – зберіг 95% обсягів контрактів, тобто успішно адаптувався до надзвичайно складних умов» [41].

Як зазначають Гуцан Т. та Мельникова О.: «особливість залучення іноземних інвестицій полягає в тому, що наразі відбудова спрямована не лише на відновлення України, але й на трансформацію та модернізацію її виробничих потужностей шляхом залучення іноземного капіталу й використання сучасних технологій. Такий підхід встановлює основу для довготермінового зростання й сприяє інтеграції України у глобальну економіку. Факт того, що Україна перебуває в зоні впливу Європейського Союзу, надає можливість отримати доступ до європейських ринків і залучити іноземні інвестиції. До того ж, компанії, які згодні вкладати кошти в українську економіку та локалізувати тут виробництво, повинні розуміти, що це стосується не лише українського ринку, але й загалом ринку ЄС, оскільки Конституцією України закріплено незворотність європейського курсу країни. Відтак, приватні міжнародні інвестиції можуть виступити ядром для відновлення України, відкриваючи можливості для отримання більшого обсягу інвестиційних запитів і масштабування бізнесу» [42].

При цьому, в напрямку підвищення інвестиційного потенціалу України вважаємо за доцільне:

1. «Політику відновлення інвестиційних процесів розробляти, орієнтуючись на безперервність інвестиційної діяльності згідно зі стратегічним плануванням» [42].
2. Відкрито просуvaluвати можливості всіх українських регіонів.
3. «Застосовувати імпакт-інвестування, тобто інвестування в сталий розвиток, яке передбачає вкладання капіталу в компанії, організації та фонди з метою досягнення конкретного соціального та/або екологічного впливу, поряд із отриманням фінансових вигод. Імпакт-інвестори активно розміщують свої фінансові кошти в інноваційні компанії у таких сферах, як сільське господарство, енергетика, чисті технології, охорона здоров'я, доступне житло та ін.» [42].

Отже, для підвищення інвестиційної привабливості України варто сформувати належну інвестиційну інфраструктуру, здійснювати безперервний контроль за рівнем інвестиційних ризиків, позбутися корумпованості, створити умови для відкритості та прозорості податкової системи і стабільності фінансової сфери економіки. Саме ці заходи сприятимуть збільшенню обсягів прямого іноземного інвестування в Україну та підвищенню рейтингів інвестиційної привабливості нашої країни на світовому ринку.

3.3. Пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні

Керуючись Національною стратегією збільшення ПІІ в Україну [34], зазначимо завдання та заходи, які можна виконати в короткостроковій чи середньостроковій перспективі для залучення ПІІ в економіку України:

1. Впроваджувати законодавство для стимулювання та сприяння інвестиціям в українську економіку.
2. Пристосовувати регуляторне середовище до поточних потреб бізнесу.
3. Удосконалювати практики захисту інвесторів.
4. Розробити та прийняти нову експортну стратегію.
5. Спростити транскордонну торгівлю в рамках нової експортної стратегії.
6. Розробити моделі планування промислових парків з урахуванням конкретних можливостей робочої сили та її наявності в кожному українському регіоні.
7. Сприяти та посилити співпрацю між бізнесом та університетами, особливо в частині реалізації формату дуальної освіти, що як наслідок збільшить працевлаштування студентів, дозволить пом'якшити дефіцит робочої сили та ризики еміграції.
8. Зменшити витрати на ведення бізнесу в податковій складовій.

Така цільова модель щодо підвищення інвестиційної привабливості України повинна забезпечувати:

1) пріоритезацію – спрямування інвестиційних ресурсів на найбільш важливі для суспільства потреби, зафіксовані у стратегічних документах;

2) ефективність та результативність – вибір найбільш раціональних механізмів реалізації інвестиційних проєктів з точки зору витрат і вигод та досягнення запланованих результатів;

3) сталість навколишнього середовища, інклюзивність та безбар'єрність;

4) прозорість процесу прийняття рішень та досягнутих результатів;

5) підзвітність – чітка відповідальність за реалізацію проєктів у встановлені строки, в рамках бюджету та згідно з установленими цілями та вимогами.

Беручи до уваги План для України (Ukraine Plan), а також Стратегічні орієнтири UIF, в яких визначено ключові пріоритетні галузі економіки, що потребують ПІІ для підтримки соціально-економічного відновлення України [43], представимо пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні країнами ЄС у 2025р.: (рис. 3.5).

1. Енергетика: «розробка сталих енергетичних рішень, включаючи проєкти відновлюваної енергетики та модернізацію наявної енергетичної інфраструктури».

2. Критично важлива сировина: «інвестування в переробку ключових мінералів та ресурсів, необхідних для високотехнологічних галузей та технологій відновлюваної енергетики».

3. Переробна промисловість та виробництво: «відродження та модернізація виробничого сектору для підвищення конкурентоспроможності промислового виробництва».

4. Будівельні матеріали: «підтримка реконструкції житлового фонду та громадських будівель, зокрема шляхом інвестування в промисловість будівельних матеріалів, будівельні компанії та нагляд у сфері будівництва».

5. Інформаційні технології та цифрова трансформація: «зміцнення цифрової інфраструктури та технологій для сприяння інноваціям та розвитку в різних секторах».

6. Транспорт та експортна логістика: відбудова та модернізація транспортної, логістичної та державної інфраструктури для підтримки зв'язку.

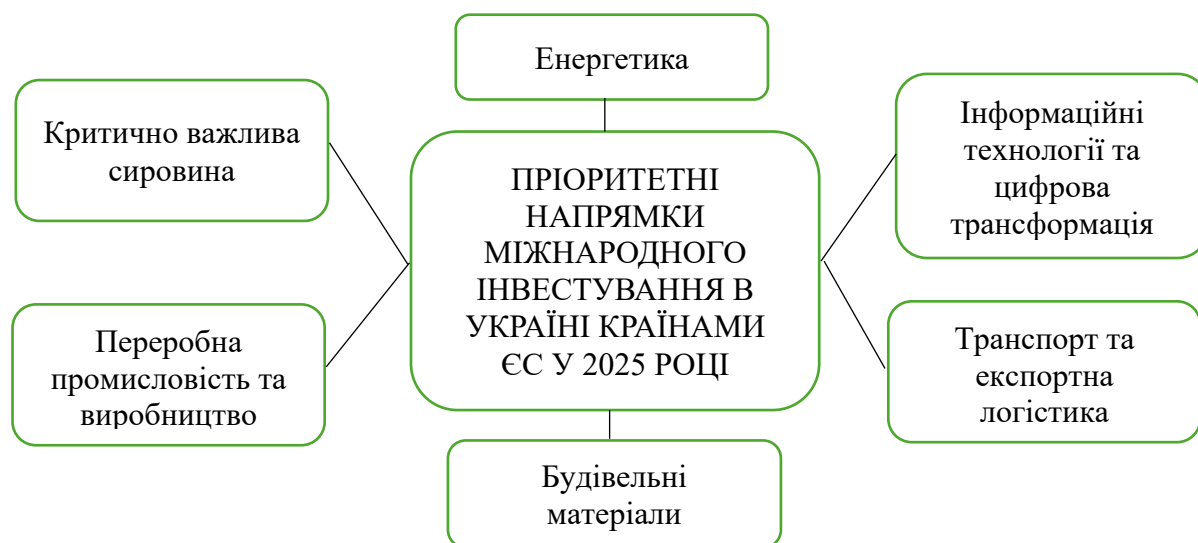

Рис. 3.5. Пріоритетні напрямки міжнародного інвестування в Україні країнами ЄС у 2025р. (складено автором на основі [43])

Науковець Андрій Левкович вважає, що «після війни Україна зможе щорічно ефективно освоювати 70-100 млрд дол. США» ПП [44]. Юлія Свириденко, перший віце-прем'єр-міністр – міністр економіки, «виділила 10 секторів, цікавих для інвесторів» [45] (див. рис. 3.4).

Напрямами для підвищення інвестиційного потенціалу України після завершення війни можуть стати:

1) «відновлення зруйнованих чи втрачених виробничих потужностей, особливо у сфері промисловості та інноваційних галузях. Їх відбудова сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та інвестиційній привабливості таких сфер діяльності, як будівництво, енергетика, агропереробка, логістика, Military Tech та екологічні проекти» [45];

2) «підтримання підприємств, які зазнали збитків через війну шляхом запровадження податкових пільг, наприклад, звільнення від сплати ПДВ чи ввізного мита на придбане обладнання» [45];

3) «упровадження державного страхування іноземних інвестицій задля зменшення ризику для іноземних партнерів» [41];

4) «підвищення інформаційного підтримання інвесторів та активізація роботи державних інституцій щодо залучення ПІІ» [41];

5) «реформування судової системи, оскільки забезпечення її незалежності та ефективності допоможе розв'язанню проблем взаємодії інвесторів і бізнесу в цілому» [41];

6) «створення й ефективне функціонування індустріальних парків сприятиме розвитку переробної промисловості та інноваційних секторів економіки країни» [46];

7) «диверсифікація механізмів залучення інвестиційних засобів у країну, зокрема підтримання бізнес-ангелами, залучення венчурних і стратегічних інвесторів, краудфандинг та ін.» [46].

З проведеного дослідження розуміємо, що ринок інвестування України попри свій потенціал має ряд перешкод на шляху до вдосконалення. У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії багато інвестиційних проєктів було заморожено або закрито. До негативних факторів впливу додалися ще військові ризики. Поряд з цим Україна має високий потенціал для залучення інвесторів. Оборонно-промисловий комплекс, енергетика та багато інших секторів дадуть змогу Україні вийти на новий рівень інвестування в повоєнний період. Зокрема, з'явиться більше можливостей залучати нових інвесторів, розвивати ринок інвестицій та стимулюватиме запровадження нових інвестиційних проєктів, стартапів.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження ми виконали завдання, визначені у кваліфікаційній роботі, та дійшли певних висновків теоретичного і прикладного характеру, які полягають у такому:

1. Встановлено, що іноземні інвестиції – це короткострокові або довгострокові вкладення нерезидентів в економіку іншої країни у формі прямого чи портфельного інвестування з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Найбільш поширеною в економічній літературі є класифікація іноземних інвестицій за об'єктами вкладення коштів, періодом інвестування, ступенем надійності, характером участі іноземного інвестора в інвестиційному процесі.

2. Доведено, що залучення іноземного капіталу в країну має як переваги, так і недоліки. Приплив іноземних інвестицій стимулює науково-технічний прогрес, внутрішнє інвестування країни, забезпечує створення додаткових робочих місць, сприяє інтеграції до міжнародних ринків капіталу. Перевагами також є запровадження сучасних технологій, підвищення рівня кваліфікації робочої сили та зайнятості, організаційного та управлінського досвіду, збільшення рівня комплексного використання сировинних ресурсів. До недоліків можна віднести посилення експлуатації сировинних ресурсів, підвищення рівня конкуренції на ринку та витіснення внутрішніх виробників і постачальників, відтік частини прибутків за кордон.

3. Визначено економічні та організаційно-правові методи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні. До економічних віднесено: податковий механізм, амортизаційну політику, систему ціноутворення, фінансову політику, до організаційно-правових – розробка нормативного законодавства, встановлення державних стандартів в інвестиційній сфері, проведення державної експертизи інвестиційних програм та проектів, впровадження антимонопольних заходів.

4. За наслідками проведеного PEST-аналізу визначено зовнішні фактори впливу на інвестиційну привабливість України, такі як: зниження інвестиційних можливостей через скорочення фінансування США, ЄС та міжнародних фінансових організацій; збільшення ризиків та загроз національній безпеці внаслідок військових дій на території України; збільшення ризиків та загроз економічній безпеці внаслідок систематичних ракетних атак на енергосистему України та «слабкого» нагляду за діями інвесторів; залежність від зовнішньої економічної кон'юнктури та політичної ситуації.

5. Проведений аналіз масштабів іноземних інвестицій в Україні свідчить, що у короткостроковій перспективі можна очікувати такі наслідки кризи: подальше зниження обсягів надходження ПІІ – через комбінацію повільного економічного зростання, воєнно-політичних факторів, зниження вартості активів. Тому для збільшення обсягів іноземних інвестицій Україна повинна сформувати механізми підвищення інвестиційної привабливості в глобальному середовищі, збільшення обсягів надходження іноземного капіталу в економіку.

6. Порівнявши динаміку ПІІ в Україні з Індексом інвестиційної привабливості України, що розраховується Європейською Бізнес Асоціацією, доведено, що їх тенденції є майже синхронними. Також, крім зазначених вже зовнішніх факторів впливу на інвестиційну привабливість України, встановлено внутрішні негативні чинники, які стримують надходження іноземного інвестування в Україну: корупція; тіньова економіка; недостатньо ефективна судова система; часті зміни законодавства.

7. Запропоновано структурно-динамічну схему організації управління розвитком міжнародної інвестиційної діяльності та алгоритм побудови стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, впровадження яких в Україні дозволить: 1) підвищити популяризацію країни як надійного реципієнта іноземних інвестицій; 2) максимально звернути увагу громадськості до реалізації соціально значимих проєктів; 3) підвищити рівень взаємодії органів публічного управління, бізнесу та населення; 4) розширити географію іноземних інвесторів;

5) підвищити соціальну та екологічну ефективність міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

8. Доведено, що нестабільність (особливо викликана військовими діями) на макроекономічному рівні – одна з тривалих причин, що знижують інвестиційну привабливість України та загострюють інвестиційні ризики. В таких умовах мета й завдання інвестиційного розвитку України суттєво змінюються. Тому для формування цілісної картини інвестиційної привабливості української економіки в умовах війни доречно визначити конкретні фактори впливу на інвестиційний клімат; проаналізувати інвестиційні ризики під час війни та відповідну поведінку інвесторів; розробити можливі заходи й стратегії для залучення інвестицій та створення сприятливого інвестиційного клімату в умовах кризи.

9. Доведено, що перспективи міжнародних інвестицій в українську економіку є, але для їх повної реалізації необхідно подолати низку проблем, пов'язаних із безпекою, правовою та економічною нестабільністю в середині держави. Важливо реалізувати ефективну національну стратегію, спрямовану на покращення інвестиційного клімату, підтримку інноваційних виробництв та модернізацію інфраструктури. Іноземні інвестиції будуть ключовими для післявоєнного відновлення інфраструктури, промисловості та аграрного сектора. Інвестиційно привабливими у повоєнний період в Україні будуть такі сфери діяльності, як будівництво, енергетика, агропереробка, логістика, Military Tech та екологічні проекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Долан Э.Дж., Линдсей Д. Ринок: Макроекономічна модель / Пер. з англ. В. Лукашевича та інші. 2021. С. 10-50.
2. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Економікс: Принципи, проблеми / Пер. з англ. В. Лукашевича та інші. 2021. С. 112-150.
3. Римарська Р.Ю. Збільшення надходжень до бюджету як чинник залучення іноземних інвестицій в Україну. *Економіка України*. 2019. С. 18-22.
4. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України: монографія. К.: Т-во «Знання», КОО. 2020. 323 с.
5. Пересада А.А. Інвестування: навч. посібник. К.: КНЕУ. 2022. 212 с.
6. Солоніко К.С. Міжнародна економіка: навч. посібник. К.: Кондор, 2023. 256 с.
7. Задоя О.А. Тенденції розвитку портфельних іноземних інвестицій в Україні. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2021. №1. С. 44-55.
8. Про режим іноземного інвестування: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
9. Gitman L.J. Fundamentals of Investing / L.J. Gitman, M.D. Joehnk, S.B. Smart. 11th ed. Boston, Mass: Prentice Hall. 2021. 662 p.
10. Про інвестиційну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
11. Official site of United Nations Conference on Trade and Development. URL: www.unctad.org.
12. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text>.
13. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#Text>.

14. Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>.
15. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
16. Гуменна О.Р. Система нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Вісник державного та муніципального управління*. 2023. №4. С. 333-340.
17. Лукьяненко О.В. Теоретичні аспекти інвестиційної діяльності. *Вісник Донецького національного університету*. 2022. Сер. В: Економіка і право. Вип. 1. С. 102-106.
18. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text.
19. Конвенція про створення багатостороннього агентства з гарантій інвестицій. URL: <https://www.miga.org/sites/default/files/archive/Documents/MIGA%20Convention%20February%202016.pdf>.
20. ПІІ в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.
21. Платіжний баланс України у 2024 році: зведене сальдо близьке до нуля. URL: <https://delo.ua/news/platiznii-balans-ukrayini-u-2024-roci-zvedene-saldo-blizke-do-nulya-441196/>.
22. Індекс інвестиційної привабливості України 2024. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/UKR-Invest-Index-2024.pdf>.
23. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за 2010-2024 роки. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_tripping_ICL-DFS_pr.pdf?v=4.
24. Інвестиційна діяльність в Україні. URL: <http://surl.li/lrdcek>.

25. Семенюк Т. У 2024 – му чистий приплив іноземних інвестицій склав \$3,8 млрд: які основні країни-інвестори. URL: <https://thepage.ua/ua/news/u-2024-mu-ukrayina-zaluchila-dollar38-mlrd-pii-osnovni-krayini-investori-or>.
26. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
27. Чуницька І.І., Нізельська М.А. Прямі іноземні інвестиції в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3. С. 118-122. URL: http://pev.kpu.zp.ua/jour/-nals/2019/3_14_uk/22.pdf.
28. Капітальні інвестиції в Україні у 2024 році зросли на 35% – до 534,4 млрд грн. URL: <https://open4business.com.ua/kapitalni-investycziyi-v-ukrayini-u-2024-roczy-zrosly-na-35-do-5344-mlrd-grn/>.
29. Малишивський Т.В. Ключові тенденції залучення капітальних інвестицій в економіку України. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/issue/view/145/105>.
30. Мамка Г. Інвестиційна привабливість: законодавчі рішення та ключові фактори для економіки України. *Pravo*. 2023. URL: <https://pravo.ua/investytiinapryvablyvist-zakonodavchi-rishennia-ta-kliuchovi-factorydlia-ekonomiky-ukrainy/>.
31. Руснак А.В. Чинники впливу на залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/4085/4119/9522>.
32. World Investment Report 1998:Trends and Geneva: UNCTAD, 2021. 428 p.
33. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації. URL: <https://eba.com.ua/>.
34. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-3-Action-Plan-UKR-1.pdf>.
35. Arons S. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. URL: <https://www.bnnbloomberg.ca/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says-1.1781648>.

36. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. №44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783>.
37. Гарантії та страхування іноземних інвестицій в Україну в 2024 році. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/224847_garant-ta-strakhuvannya-nozemnikh-nvestitsiy-v-ukranu-v-2024-rots.
38. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text>.
39. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>.
40. Електронна платформа «Advantage Ukraine». URL: <http://surl.li/tiwfsn>.
41. Свириденко Ю. Країна можливостей: чому інвестор прийде в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/>.
42. Гуцан Т., Мельникова О. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/87/1279.pdf>.
43. ЄС запускає Заклик до європейського бізнесу інвестувати у відновлення та реконструкцію України. URL: <http://surl.li/vjleod>.
44. Не спізнитися на «український потяг». Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/18/689232/>.
45. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. №44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783>.
46. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. №1. С. 164-175. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159>.

ДОДАТКИ

Додаток А

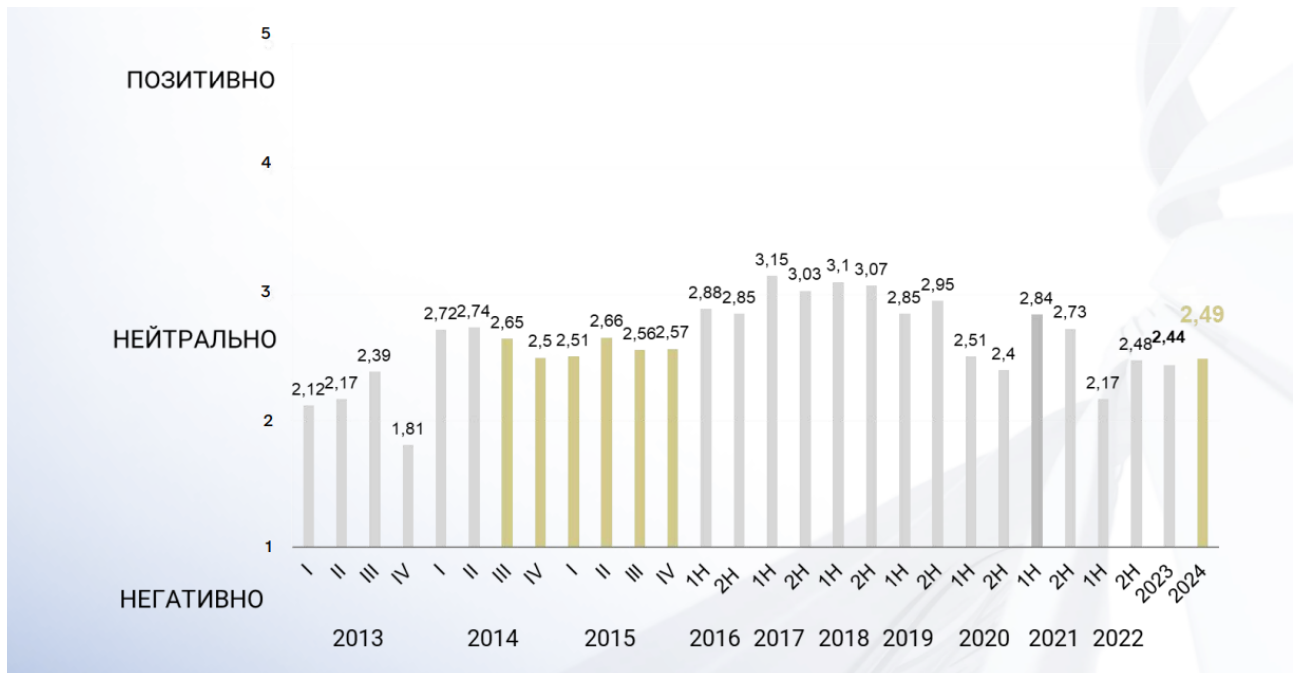

Рис. А.1. Динаміка інтегрального показника «Індексу інвестиційної привабливості України» [22]

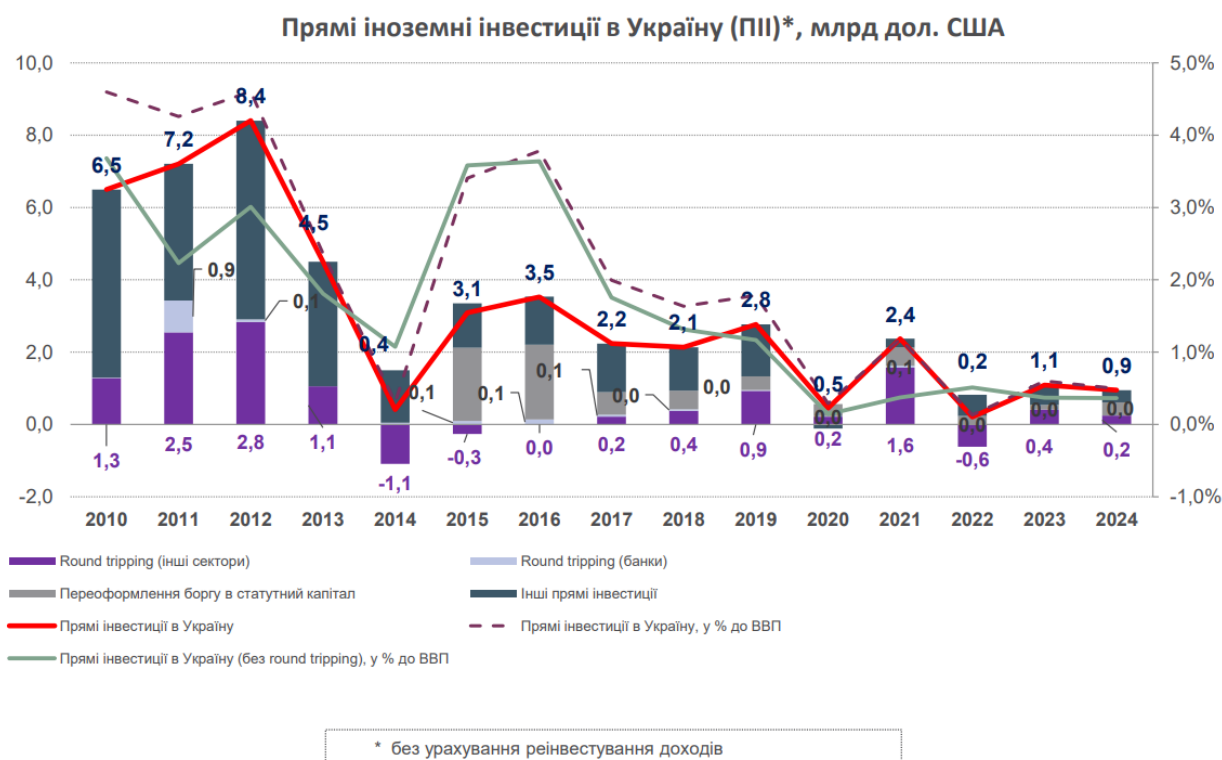

Рис. Б.1. Вплив операцій round tripping на обсяги ПІІ в Україну [23]

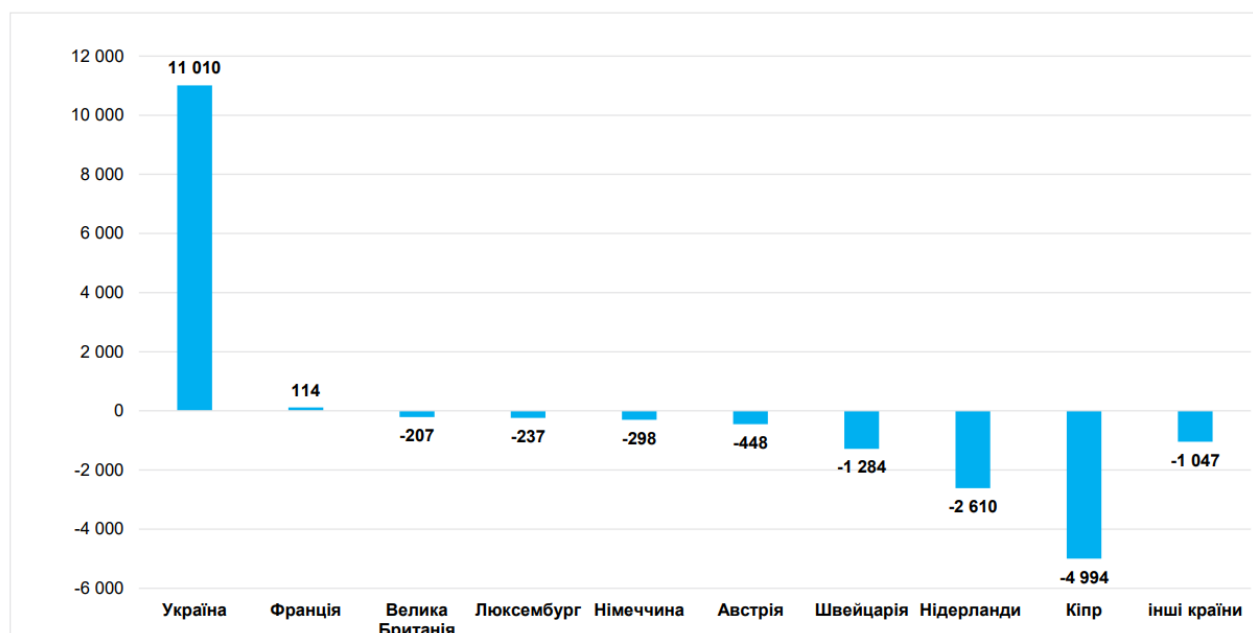

Рис. Б.2. Перерозподіл притоку ПІІ за 2010-2024рр. за країнами кінцевого інвестора (порівняно з країнами безпосереднього інвестора), млн дол. США [23]

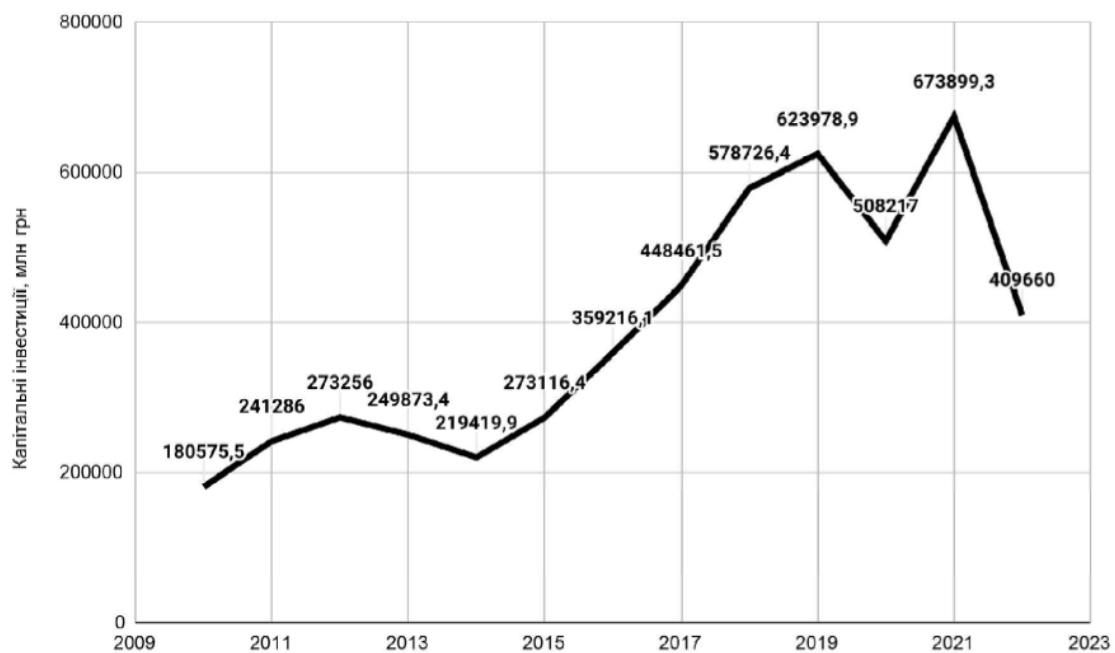

Рис. В.1. Обсяги капітальних інвестицій в Україні за 2010-2022рр., млн грн [27]

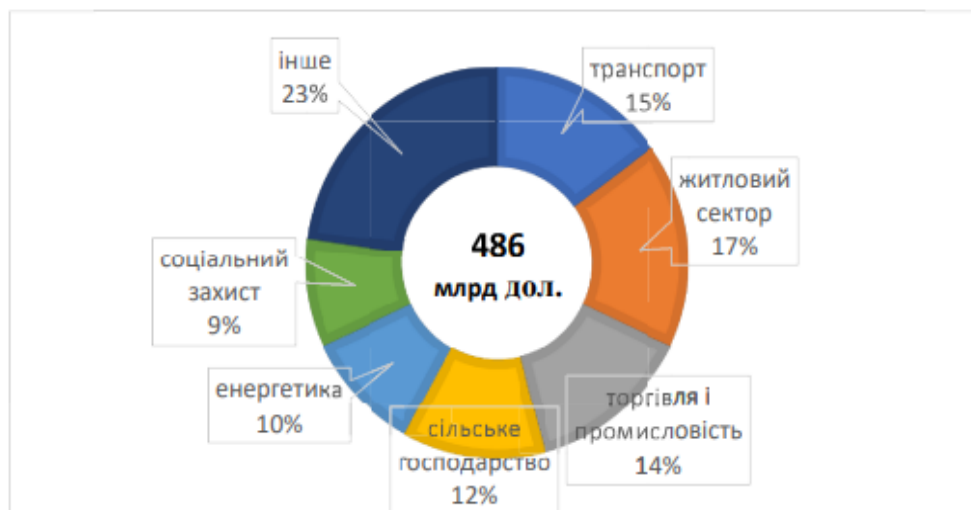

Рис. Г.1. Потреби України у коштах на повоєнну відбудову за 2024-2034 рр., %
[37]